

Jacek Kędzierski. *Il problema della verità nell'insegnamento del Concilio Vaticano II*. Roma 1998 ss. 175.

Problem prawdy w każdej dziedzinie naukowej należy do najważniejszych, bo stanowi o sensie uprawiania nauki w ogóle. W religii chrześcijańskiej prawda ma jeszcze istotniejsze znaczenie, gdyż ma wymiar zbawczy. Nie ma tylko aspektu epistemologicznego, ale także prakseologiczny, normujący postępowanie człowieka. Stąd poznanie prawdy objawionej i jej pogłębienie jest zawsze aktualne w chrześcijańskim życiu i w teologii katolickiej. Dodać należy, że wiarygodność prawdy objawionej stanowi przedmiot szczególnych zainteresowań teologii fundamentalnej.

Przedmiotem pracy Ks. Jacka Kędzierskiego jest właśnie zagadnienie prawdy: „Problem prawdy w nauczaniu Soboru Watykańskiego II” Temat jest więc aktualny. Zauważyć przy tym należy, że o ile dokumenty soborowe mają już wiele komentarzy i opracowań, to zagadnienie prawdy w nauczaniu Soboru jeszcze się nie doczekało szerszych analiz.

Praca składa się z Przedmowy, Wstępu, trzech rozdziałów i Zakończenia.

Autor – inaczej, niż jest to stosowane w polskiej metodologii – strukturę pracy zarysowuje w Przedmowie i krótko sygnalizuje źródła pracy. We Wstępie zaś podaje historyczny zarys rozwoju problematyki prawdy, ukazując poglądy głównie św. Augustyna i św. Tomasza, a z nowych autorów S. Kierkegaarda i F. W. Nietzschego (dlaczego właśnie tych – Ks. J. Kędzierski szerzej nie wyjaśnia).

Całość problematyki Ks. J. Kędzierski ujął w trzy rozdziały, których struktura jest klarowna, ale zbyt schematyczna. Zanim przejdę do ich oceny, chcę podkreślić, że Autor omawianie nauczania soborowego ograniczył do trzech dokumentów: konstytucji *Dei verbum* i *Lumen gentium* oraz deklaracji *Dignitatis humanae*. Uważam to za zbyt wąskie zawężenie źródeł, ponieważ w innych dokumentach soborowych, a zwłaszcza w konstytucjach *Gaudium et spes* i *Sacrosanctum Concilium* oraz w dekretach: *Christus Dominus*, *Ad gentes divinitus* i *Unitatis redintegratio*, występuje – i to w dużym zakresie – zagadnienie prawdy. Autor zapewne sądził, że wybrał najbardziej charakterystyczne dokumenty soborowe, i to go niejako zwolniło z analizy innych. Tymczasem podjęty problem wymagał uwzględnienia wszystkich dokumentów soborowych. Sprawę braku wykorzystania wszystkich źródeł częściowo ratuje fakt, że Ks. J. Kędzierski w korpusie pracy niekiedy odwołuje się też do innych dokumentów soborowych lub do opracowań, w których komentatorzy albo autorzy piszący na podobne tematy do nich nawiązywali.

Trzyrozdziałowa struktura pracy jest prostym efektem omawiania wspomnianych trzech dokumentów. Wewnętrzna ich budowa jest schematyczna, czyli taka sama: obejmuje w punkcie pierwszym wprowadzenie historyczne w problematykę, w punkcie drugim – soborową debatę, w punkcie trzecim – analizę tekstów soborowych i w punkcie czwartym – teologicznofundamentalny aspekt prawdy objawionej.

Pierwszy rozdział poświęcony został permanentnej obecności prawdy objawionej według *Dei verbum*, drugi – Kościołowi w służbie prawdzie objawionej w świetle

*Lumen gentium*, trzeci zaś antropologicznemu wymiarowi prawdy objawionej według *Dignitatis humanae*. W obranej optyce pracy rozdziały te dobrze spełniają swoje zadanie, zwłaszcza w zakresie ukazywania aspektu teologicznofundamentalnego prawdy objawionej, czyli wiarygodności. Dodam od razu, że same analizy tekstów soborowych, zamieszczane w punkcie trzecim, są mało pogłębione.

Z uwag krytycznych chcę wysunąć jeszcze dwie, a mianowicie zbyt dużą liczbę cytatów w korpusie pracy zamiast ich analizy oraz brak odwołania się do literatury polskiej, którą Ks. J. Kędzierski zna.

Sam problem podjęty przez Autora jest dość oryginalny i rzadko wprost poruszony na gruncie teologii fundamentalnej. Autor właściwie pokazuje objawieniowy charakter prawdy w religii Chrystusowej, trochę w mniejszym stopniu jej zbawczy wymiar, ale jest on w wystarczającym stopniu obecny. Jest to o tyle cenne i wartościowe, że w literaturze nauk przyrodniczych, humanistycznych i filozoficznych problem prawdy zwykle ustala się na płaszczyźnie poznawczej i logicznej. Prawda objawiona zawiera również i ten aspekt, ale przewyższa go, gdyż odnosi się ostatecznie do sensu życia człowieka i jego celu ostatecznego. Nie ma więc jedynie charakteru noetycznego, ale pragmatyczny, co w stopniu zadowalającym wykazuje Ks. J. Kędzierski.

Prawda objawieniowa i zbawcza zarazem jest wiernie przekazywana przez Kościół. Autor słusznie wykazuje, że istnienie Kościoła i sens jego działalności implikują posiadanie prawdy, a prawda w pełni zbawcza wymaga istnienia Kościoła. Trochę szkoda, że ten rozdział (II) został zawężony do Kościoła katolickiego – tu wychodzi brak uwzględnienia innych dokumentów – oraz że brak w nim formalnego rozróżnienia czynników przekazujących prawdę, chociaż elementy tego są w nim widoczne.

Autor pracy dość dobrze ukazał w rozdziale III, że prawda objawiona i zbawcza odpowiada w pełni osobie ludzkiej jako istocie stworzonej na obraz i Boże podobieństwo, jako istocie rozumnej i wolnej. To osiągnięcie ważne jest w obliczu wielu kierunków myślowych kwestionujących rolę religii w życiu osobowym i społecznym. Ten problem należałoby szerzej rozwinąć.

Z perspektywy teologii fundamentalnej za cenne uważam rozważania zawarte w każdym punkcie czwartym tych trzech rozdziałów, czyli odniesienie ich do wiarygodności prawdy objawieniowo-zbawczej, którą zajmuje się właśnie teologia fundamentalna. Wprawdzie nie wszystkie elementy tych rozważań są do końca przekonujące, to jednak podjęta próba może stanowić punkt wyjścia dalszych dyskusji, tym bardziej że Ks. J. Kędzierski nie pojmuje prawdy objawieniowej w kategoriach czysto noetycznych, ale personalistycznych i historiozbawczych.

Mimo kilku uwag krytycznych dotyczących pracy, a wynikających najczęściej z metodologii „szkoły rzymskiej”, praca Ks. Jacka Kędzierskiego – ze względu na sygnalizowane w recenzji osiągnięcia – jest oryginalna, ciekawa i stanowi wkład w problematykę teologicznofundamentalną.

*Ks. Marian Rusecki*